

ONDERWERP   Jaarverslag Raad van State; Slagvaardige overheid
DATUM   31-05-2023
DOCUMENTNUMMER   UTSP-1859181844-1210
VAN   Mirjam Sterk
AAN   Provinciale Staten van Utrecht

Op 30 mei 2023 heeft het college kennisgenomen van het Jaarverslag van de Raad van State; Slagvaardige overheid. Gelet op het onderwerp en de handvatten die worden aangereikt om een slagvaardige (mede-) overheid ter zijner stuur ik u dit belangwekkend document ook ter informatie aan uw staten. De link naar het jaarverslag staat onderaan dit memo.

Essentie / samenvatting:

In het jaarverslag 2022 van de Raad van State (RvS) van eind april 2023 wordt een beschouwing gegeven over een slagvaardige overheid. De RvS constateert aan de hand van 5 thema's dat de overheid zichtbaar onder druk staat. De maatschappelijke opgaven zijn urgent en ook ingewikkeld. In de zorg, in de bouw, bij uitvoeringsdiensten bij de rechterlijke macht, overal is overbelasting en onderbezetting. Een slagvaardige overheid maakt keuzes en voert deze consequent uit. Niet alles kan en zeker niet tegelijkertijd. De overheid moet niet meer beloven dan ze kan waarmaken. Gebrek aan slagkracht ondermijnt het geloof in wat de overheid kan doen en ondermijnt daarmee het vertrouwen. Vertrouwen in de overheid is de grondslag van onze democratische rechtsstaat. De RvS geeft op basis van de vijf thema's en de daarbij geconstateerde rode draden enkele handvatten om tot de benodigde herbezinning te komen en daardoor een slagvaardige overheid te zijn (te blijven!).

Inleiding:

De RvS heeft haar jaarverslag 2022 gepubliceerd. De RvS licht 5 thema's uit die tekenend zijn voor de complexe opgaven waarvoor de overheid zich gesteld ziet. De 5 thema's leefomgeving (rond landbouw/stikstof/ woningbouw), jeugdzorg, asiel, toeslagen en rechtspraak maken een aantal rode draden zichtbaar die de slagvaardigheid van de overheid beïnvloeden:

Complexe regelgeving, uitvoeringsproblemen mede veroorzaakt door personeelstekort, toenemende behoefte aan maatwerk, onvoldoende duidelijke keuzes en prioriteiten en moeizame interactie tussen overheden. Kortom herbezinning is noodzakelijk om de overheidsinzet de komende jaren te heroverwegen.

De RvS reikt daarvoor enkele handvatten aan om een slagvaardiger overheid te worden en daarmee het vertrouwen in het functioneren van de democratische rechtsstaat te herstellen. Provincies en gemeenten maken onderdeel uit van "de overheid" (en de rechtsstaat) en hebben te maken met de beschreven effecten. Het is daarom van belang om kennis te nemen van deze algemene beschouwing en de handreikingen. De handreikingen zijn voor de decentrale overheden net zo herkenbaar en toepasbaar en kan de provincie ook zeker helpen in de gesprekken met de rijksoverheid bij de decentralisatie van taken c.q. het samenwerken aan complexe maatschappelijke opgaven.

De navolgende handvatten kunnen bijdragen aan de benodigde herbezinning voor een slagvaardiger overheid:

Reduceer verwachtingen: prioriteren vraagt moed, van zowel volksvertegenwoordigers als bestuurders. Want het betekent dat 'nee' moet worden gezegd tegen maatschappelijke verlangens naar overheidsop treden als dat niet kan worden waargemaakt of slechts tegen een te hoge prijs. Scherpe keuzes veronderstellen ook bestendigheid van beleid dat niet meewaait bij elke schommeling in het politiek-electorale landschap.

Bewaak samenhang in beleid, wetgeving en uitvoering: het betrekken van uitvoeringsorganisaties bij de totstandkoming van beleid en wetgeving mag geen punt op een afvinklijstje zijn, maar moet een betekenisvolle stap zijn in de afweging of wensen ook daadwerkelijk kunnen worden uitgevoerd en op welke manier dat het beste kan.

Richt wetgeving zo eenvoudig mogelijk in: wetten moeten niet 'dichtgeregeld' worden en door een stapeling van beleidswensen en amendementen onleesbaar, onwerkbaar en onuitvoerbaar worden. Ook hier zijn scherpe keuzes nodig. De wetgever kan niet elke mogelijke situatie en individuele omstandigheid in algemene regels vangen.

Stem nationale opgaven en decentrale slagkracht beter op elkaar af: er moet worden voorkomen dat beleid centraal wordt uitgedacht zonder voldoende rekenschap van de rol en positie van decentrale overheden. Juist daar waar de overheid het meest zichtbaar is, moeten eigen keuzes kunnen worden gemaakt die rekening houden met de specifieke, lokale omstandigheden. Uiteindelijk staan jongeren, woningzoekenden en asielzoekers bij de gemeente aan het 'loket'.

De [volledige beschouwing](#) van het jaarverslag 2022 staat op de website van de Raad van State.

Leeswijzer Jaarverslag 2022:

Voor meer inkleuring en achtergrond wordt als leeswijzer van het Jaarverslag gegeven:

- Pagina 1-3 Over het Samenspel binnen de overheid, verwachtingen en keuzes en slagvaardig binnen de rechtsstaat.
- Pagina 12-15 Richtingwijzers voor een slagvaardige overheid.

De Raad van State is één van de hoeders van de democratische rechtsstaat. De Afdeling advisering is onafhankelijk adviseur over wetgeving en bestuur en de Afdeling bestuursrechtspraak is hoogste algemene bestuursrechter. Een instituut met twee taken onder één dak, dus met bijzondere kennis, inzicht en ervaring op het brede terrein van rechtsstaat, bestuur en rechtspraak.